

AR PPP PROJEKTU REALIZĀCIJAS IZPĒTI SAISTĪTĀS TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS APAKŠNOZARES

Tūrisma infrastruktūras sniegto publisko pakalpojumu klāsts ir pietiekami plašs, kas aptver kultūras, izglītības, atpūtas, izklaides un sporta jomas. Tūrisma infrastruktūras saistītās nozares ir transporta, komunikāciju nodrošināšanas, veselības un izglītības nozares.

DABAS TŪRISMS

Tūrisma veids, kura mērķis ir izziņāt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos. Dabas tūrisms veicina sabiedrības izglītošanos par dabā notiekošajiem procesiem un dabas aizsardzības pasākumiem. Tas ir arī tūrisms ĪADT (īpaši aizsargājamas dabas teritorijas) un Natura 2000 teritorijās (Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas). Kā sinonīms dabas tūrismam tiek lietots apzīmējums „*ekotūrisms*”, kas ir dabai draudzīgs un atbildīgs tūrisms. Tā pamatā ir ceļošana uz salīdzinoši neskartām vietām ar mērķi iepazīt augu un dzīvnieku valsti, kā arī valsti un tās kultūras mantojumu, papildinot savas zināšanas.¹

Latvijai ir bagāti dabas resursi, kas atšķirībā no citām industrializētām Eiropas valstīm, vēl saglabājušies salīdzinoši neskarti (dabiskās pļavas, neizcirsti meži, bioloģiskā daudzveidība u.c.). Latvijā atrodas 633 ar likumu vai Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, tai skaitā 4 dabas rezervāti, 4 nacionālie parki, 1 biosfēras rezervāts, 279 dabas liegumi, 42 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, kā arī dabas pieminekļi. Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju sarakstā Natura 2000 iekļautas kopumā 336 dabas teritorijas (<http://www.dap.gov.lv/?objid=257>). Taču organizējot tūrismu šādās teritorijās, kā galvenā prioritāte ir jāievēro dabas aizsardzība. Īpaši būtiski ir izvērtēt tūristu plūsmas ietekmi uz vidi, bet, lai to mazinātu, nodrošināt tādas infrastruktūras esamību, kas samazina kaitējumu dabai un vienlaicīgi veic sabiedrības izglītošanas funkcijas dabas aizsardzības jautājumos. Tādēļ PPP ietvaros būtu jānodrošina nepieciešamās infrastruktūras izveidošana un uzturēšana – taku, kāpņu, tiltiņu, barjeru, torņu, atpūtas vietu, stāvlaukumu un tualešu izveide, informācijas stendu un zīmju izgatavošana, kā arī informācijas centru izbūve.

AKTĪVĀ ATPŪTA

Tūrisma veids, kurā tūrists visas nepieciešamās darbības veic pats². Pie aktīvā tūrisma pieder kājnieku, ūdens, slēpotāju, kalnu, speleo, velo, auto, moto u.c. aktīvā tūrisma veidi. Arī šobrīd tik populārie piedzīvojumu pasākumi, kas saistīti ar dalībnieku izturības pārbaudi, kā arī rallija tipa pasākumi.

Pieaugot sabiedrības zināšanām par veselīgu dzīvesveidu, arvien populārākas kļūst dažādas aktīvās atpūtas nodarbes. Latvijā tradicionāli iecienīti bijuši tādi aktīvās atpūtas veidi kā *velotūrisms, ūdenstūrisms un kalnu (aizvien vairāk arī distanču slēpošana) slēpošana. Nordic Walking jeb „nūjošana”,* kas sevišķi iecienīta Skandināvijas valstīs, savu popularitāti sāk iemantot arī pie mums. Pēdējo gadu laikā pieaugusi ieinteresētība par nodarbēm brīvā dabā, kas saistītas ar piedalīšanos dažādos *ekstrēmos pasākumos (rodeļi, peintbols, speciāli aprīkotas dažādu sarežģītības pakāpju trases, gumijlēcšana u.c.)*. Latvijā veiksmīgi PPP projektus varētu izmantot velotūrismā, kur, sadarbojoties pašvaldībām un privātajiem uzņēmējiem, pašvaldības īpašumā atrodošajās teritorijās tiktu izbūvēti veloceliņi, vienlaicīgi nodrošinot tos ar nepieciešamo marķējumu, norādes ceļu zīmēm un velonovietnēm. Arī ūdenstūrismā šāda tipa projekti varētu tikt pielietoti, upju tuvumā izveidojot tūristiem nepieciešamās apmetņu vietas, kā arī nodrošinot šo vietu apsaimniekošanu ilgstošā laika posmā, tādējādi novēršot apkārtējās vides nesakārtotību un piesārņošanu.

¹ Tūrisma likums, 1997

² Tūrisma likums, 1997

Medības un makšķerēšana kā aktīvās atpūtas veids, kas Latvijā ir ļoti populārs, arī prasa investīcijas nepieciešamās infrastruktūras izveidošanā. PPP modeļus iespējams pielietot valsts un pašvaldību īpašumā esošo teritoriju labiekārtošanā – iekārtojot laivu bāzes, veidojot stāvlaukumus, atpūtas vietas ar soliņiem un galdiņiem, nodrošinot atkritumu savākšanu utt.

REKREATĪVAIS TŪRISMS

Tūrisma veids, kura mērķis ir atjaunot cilvēka fizisko un garīgo potenciālu, racionāli izmantojot dabiskos un mākslīgos atpūtas un atveseļošanās resursus.³ Rekreatīvam tūrismam raksturīgi ceļojumi uz kūrortiem, to un citu ceļojuma galamērķu apmeklējumi (ar uzturēšanos kūrortviesnīcās, sanatorijās, rehabilitācijas namos, augstāko kategoriju viesnīcās, uz kruīzu kuģiem, mītnēs vecākiem cilvēkiem, veselības uzlabošanas lauku saimniecībās, nometnēs u.c.), kuru galvenais mērķis ir veselības uzlabošana, izmantojot terapeitiskas procedūras, fitnesa un relaksējošas programmas, kā arī citas aktivitātes.⁴

Pie šī tūrisma veida pieder arī *dziednieciskais tūrisms* – ceļošana ar mērķi ārstēt slimības un atveseļoties, izmantojot kūrortoloģiskos resursus (ārstnieciskās dūņas, minerālūdeņus, klimatiskā faktora iedarbību u.c.). Latvijai šajā ziņā ir ļoti senas tradīcijas, jo pirmie kūrorti tika veidoti jau 18.gs. (Baldone, Ķemeri, Rīgas Jūrmala). Šobrīd ne tikai visā pasaulē, bet arī Latvijā lielu popularitāti iemanto SPA kūrorti un centri, kuru darbības pamatā ir dažādas veselību atjaunojošas ūdens procedūras. Latvijai ir lieliski resursi – Baltijas jūras smilšainā pludmale 330 km garumā, minerālūdeņi un ārstnieciskās dūņas, kas ir nozīmīgs priekšnoteikums rekreatīvā tūrisma attīstībai nākotnē. Tomēr, tā kā rekreatīvais tūrisms (kūrortviesnīcas, SPA utt.) nav publiskā sektora funkcija, bet komercdarbības sfēra, tad publiskajam sektoram nevajadzētu iesaistīties šāda veida projektu realizācijā.

KULTŪRAS TŪRISMS

Tūrisma veids, kura galvenais mērķis ir iepazīšanās ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām⁵. Tas ir tūrisma veids, kurš bez citiem mērķiem vērstas uz iepazīšanos ar savas vai citu valstu mūsdienīgu kultūras norisēm, kultūras mantojumu un ievērojamām vietām⁶.

Tūrisma apakšnozare, kur PPP modeļus būtu sevišķi svarīgi izmantot, domājot par kultūrvēsturiskā mantojuma atjaunošanu un saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Sevišķi nozīmīga ir PPP izmantošana muižu un piļu restaurācijā, kas prasa lielus finansiālus ieguldījumus. Kā zināms, Latvijā ir vairāki piemēri, kad pašvaldības finansiālu apsvērumu dēļ nespējot atjaunot un apsaimniekot to īpašumā esošos kultūrvēsturiskos pieminekļus, pārdod tos privātpašniekiem, tādējādi gūstot ātru peļņu, bet nedomājot par nākotnes iespējām (Ēdoles pils). Protams, ir Latvijā arī pozitīvi piemēri, kad pils un muižas tiek nodotas privātpašniekiem un tās tiek atjaunotas un ir pieejamas arī sabiedrībai. Taču ir virkne negatīvu piemēru, kad muižas tiek privatizētas un, gadiem ilgi neuzsākot tajos restaurācijas darbus, tās tiek nolemtas bojāejai (piemērs – Bramberģes muiža Jelgavas rajonā).

Domājot par vērienīgu vietējo un arī starptautisko koncertu, festivālu u.c. kultūras pasākumu rīkošanas iespējām, tādējādi piesaistot lielu skaitu tūristu, PPP modeļus būtu jāpiemēro modernu koncertzāļu un teātru būvniecībā Latvijā.

LIETIŠKAIS JEB BIZNESĀ TŪRISMS

Tā ir ceļošana ar mērķi papildināt zināšanas un pieredzi, piedaloties kongresos, simpozijos un sanāksmēs ārpus savas patstāvīgās dzīvesvietas. Šis tūrisma veids ietver semināru, konferenču, kongresu un izstāžu apmeklējumu. Mērķis – veikt dienesta uzdevumus, kas saistīti ar ceļotāju profesionālo nodarbošanos.

³ Tūrisma likums, 1997

⁴ Latvijas tūrisma attīstības nacionālā programma 2001.-2010.g.

⁵ Tūrisma likums, 1997

⁶ Nacionālā programma „Kultūra”.

Šim tūrisma veidam īpaši svarīga loma pilsētu tūrisma attīstībā. Latvijā sevišķi populāra ir semināru organizēšana, ar mērķi samazināt sezonalitātes ietekmi. Tādēļ uz PPP pamatiem nepieciešams veicināt semināru centru celtniecību īpaši Latvijas reģionos, kur, vairāk nekā Rīgā, vērojama sezonalitātes ietekme. PPP modeļus iespējams piemērot arī atjaunojot un pielāgojot mūsdienu apstākļiem jau esošās būves (piemērs – Rīgas Kongresu nams). Lai mazinātu atšķirības starp reģioniem un veicinātu tūrisma plūsmas pieplūdumu, PPP projektu ietvaros jābūvē moderni izstāžu centri arī lielākajās Latvijas reģionu pilsētās.